

FORBUNDET FOR ARBEIDSFOLK

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

HANDLINGS- PROGRAM 2019-2023

Forbundet for
arbeidsfolk

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

Norsk Arbeidsmandsforbund er forbundet for arbeidsfolk, vi kjemper for lønn, rettigheter og verdighet for våre medlemmer. Vi er en del av LO, og vi er et av de eldste forbundene i Norge.

Våre verdier

Felleskap

Vi er arbeidsfolk, det er vår identitet og vår felles sak. Sammen er vi en sterk part i forhandlinger om arbeidsfolks rettigheter og fordeler.

Rettferdighet

Vi vil at folk skal behandles rettferdig. Man skal få lønn som fortjent, og forskjellene skal være små. Ingen skal utnytte andre for egen gevinst. Rettferdighet er en dyd som vårt velferdssamfunn er bygget på, som vi skal ta godt vare på.

Redelighet

Vi tror på et ærlig dags arbeid, og vi utnytter ikke andre for å berike oss selv. Vi har ingen skjulte agendaer, og vi sier hva vi mener. Vi kan være harde og standhaftige, men aldri urettferdig eller urimelig.

På de følgende sider finner du vedtekter og handlingsprogram for Norsk Arbeidsmandsforbund for perioden 2019-2023. Disse ble vedtatt på forbundets 39. ordinære landsmøte 8.–12. mai 2019.

Handlingsprogram

Innledning	4
Formålsparagrafen	5
Egen organisasjon	7
Kommunikasjon og samfunnskontakt	8
Verving og medlemspleie	9
Tillitsvalgte, omorganisering og konsern	10
Ungdomsarbeid	12
Samfunn og arbeidsliv	13
Bolig og boligpolitikk	17
Mangfold, likeverd og likestilling	18
Internasjonalt arbeid	18
Kompetanse	20
Utdanning	21
Rettferdig pensjon for arbeidstakere	23
Næringspolitikk	24
Samferdsel	27
Arbeidstid	29
Ytre miljø – klima og miljøendring	31
Arbeidsmiljø	33
Tariffpolitisk arbeid	34

Handlingsprogram 2019-2023

Innledning

Handlingsprogrammet er forbundets overordnede prinsipielle dokument. Programmet gjør rede for samfunnsmessige utfordringer og viktige satsingsområder i landsmøteperioden.

Forbundsstyret vedtar årlige handlingsplaner med utgangspunkt i handlingsprogrammet. Tiltakene blir konkretisert og gjennomført i forbundet, avdelingene og på arbeidsplassene.

Vårt fellesskap består av mange forskjellige yrkesgrupper. Det er en styrke for forbundet.

Forbundets viktigste oppgave er å være et fagforbund for sine medlemsgrupper, og ressursene må prioriteres for å ivareta medlemmene og de tillitsvalgte på arbeidsplassene. For å møte kommende utfordringer må vi satse på de tillitsvalgte i bedriftene, slik at de kan sikre medlemmenes interesser på best mulig måte. Det er derfor en viktig oppgave for forbundet å bygge gode tillitsvalgtsorganisasjoner.

Formålsparagrafen

Norsk Arbeidsmandsforbunds vedtekter ligger til grunn for virksomheten, og særlig § 2 formålsparagrafen.

Forbundet skal arbeide for et samfunn som bygger på sosialistiske grunnverdier og demokrati for å fremme en rettferdig fordeling av samfunnsgodene.

Norsk Arbeidsmandsforbund er en solidarisk fagforening som forener arbeidsfolk i kampen for lønn, likestilling, rettigheter og verdighet. Vårt fellesskap er vår styrke. Forbundet skal være en handlekraftig, engasjert, inkluderende og tilgjengelig medlemsorganisasjon for arbeidsfolk.

Norsk Arbeidsmandsforbunds virksomhet skal baseres på kollektive avtaler og løsninger. Arbeiderbevegelsens bærende ideer om frihet, likhet og solidaritet er vårt fundament. Disse prinsippene legger grunnlaget for å ivareta medlemmenes interesser, både ved aktivt arbeid i bedriftene og gjennom politisk engasjement.

Forbundets viktigste jobb er å bidra til trygge, faste, hele stillinger med forutsigbare lønns- og arbeidsvilkår.

Frihet oppnås ikke uten likeverd og rettferdighet. Forbundet aksepterer ingen form for rasisme, diskriminering,

trakassering eller mobbing. Forbundet skal arbeide for likeverdige livsvilkår og muligheter, uavhengig av bakgrunn, klasse, utdanning, kjønn, alder, etnisitet, nasjonalitet, religion, seksuell legning eller funksjonsevne. Arbeid til alle med en lønn å leve av er et krav for å skape likeverdige levevilkår. Frihet medfører ansvar, muligheter og rettigheter som skal sikres gjennom et godt avtaleverk.

Norsk Arbeidsmandsforbund skal arbeide for en rettferdig fordelingspolitikk og demokratiske rettigheter i samfunns- og arbeidslivet. Forbundet skal kjempe for rettferdig fordeling av samfunnsgodene basert på gode fellesskapsløsninger og vi skal kjempe for et godt utbygd offentlig tjenestetilbud. Velferdssamfunnet skal baseres på et skattesystem med skattelegging etter evne.

Egen organisasjon

Forbundene kan ikke alene være sterke uten et LO som med tyngde kan samordne faglige og politiske mål til fellesskapets beste. Et forbundsløst LO vil være framtidens løsning på de mange konfliktene om hvor medlemmene skal være organisert.

Forbundet vil fortsette å arbeide for et forbundsløst LO. I dette arbeidet er det viktig å bevare yrkesgruppens identitet og forbundets historie. Før et forbundsløst LO er realisert, må man ha et nært samarbeid med andre forbund, både lokalt og sentralt. Forbundet bidrar til tilstedeværelse og synlighet i hele landet også gjennom deltakelse i den offentlige faglig-politiske samfunnsdebatten.

Mangfoldet i medlemsmassen må gjenspeiles blant tillitsvalgte. Forbundet vil arbeide for at flere med minoritetsbakgrunn blir tillitsvalgte.

Forbundet skal arbeide for en sterk og slagkraftig organisasjon med godt skolerte tillitsvalgte i alle ledd. Spesielt viktig er det å rekruttere og skolere via forbundets ungdomsarbeid.

Norsk Arbeidsmandsforbund vil være en pådriver for å holde forbundets og arbeidsfolks historie levende. Vi vil bidra aktivt til at tillitsvalgte og medlemmer får den historiske ballasten som trengs for å bringe våre stolte tradisjoner videre.

Kommunikasjon og samfunnskontakt

Fagbladet, informasjonsarbeidet og kursvirksomheten må være tilpasset medlemmenes behov og ønsker. Vi må bruke tilgjengelige, relevante og tidsriktige kommunikasjonsløsninger.

God kommunikasjon er nødvendig for at forbundet kan ta riktige beslutninger til riktig tid. Kommunikasjonsvirksomheten skal derfor legge til rette for at medlemmer og andre samfunnsaktører blir kjent med forbundets og medlemmenes interesser. Vi vil kommunisere på en måte som bidrar til å styrke samholdet og skape en felles identitet og plattform i organisasjonen. Forbundet skal derfor satse på en sterk og aktiv profilering, hvor vi blant annet videreformidler de saker vi lykkes i.

Vi vil bruke kommunikasjonsarbeidet på linje med andre styringsmidler og aktivt orientere om forbundets arbeid og interesser. Det må gjøres overfor offentlige myndigheter, LO, politiske partier, bedrifter og andre organisasjoner og grupperinger som forbundet ønsker å påvirke.

Vi må bidra til økt kunnskap om arbeidslivets lover, avtaler og historie ved å drive informasjonsarbeid overfor skoleverket, utdanningsmesser, lærlinger og andre ungdomsgrupper, også i samarbeid med LO.

Verving og medlemspleie

Medlemsverving og medlemspleie skal være en høyt prioritert oppgave. I tillegg til egne kampanjer kan forbundet delta i relevante opplegg i LO-regi. Forbundet vil prioritere medlemsverving, få etablert klubber og få valgt tillitsvalgte. Det viktigste virkemidlet for rekruttering og medlemspleie er å ha gode og trygge tillitsvalgte på alle arbeidsplasser.

Oppfølgingen etter verving skal ha høy prioritet. Nye medlemmer må følges opp innen tre måneder og klubber og tillitsvalgte holdes informert om dette. Vi må styrke oppfølgingen av medlemmer som skifter arbeid eller bosted eller blir arbeidsledige, og eventuelt hjelpe dem over i annet LO-forbund.

Verveaktiviteten må også rettes mot firmaer uten tariffavtaler og med uorganiserte arbeidstakere. Opparbeiding av større forståelse hos den enkelte arbeidsgiver om fordelene med det organiserte arbeidslivet må synliggjøres.

Klubber som er aktive, med verving og å pleie medlemmer, får vervepremie som en oppmerksomhet fra forbundet. Det skal i perioden utarbeides rutiner for dette.

Forbundet kjemper for lønn, rettigheter og verdighet, og har som overordnede mål å skape trygghet og økonomisk sikkerhet til medlemmene. Medlemsfordeler utover dette målet kan være hjelp til å øke medlemstallet, som igjen legger grunnlaget for en slagkraftig organisasjon.

Tillitsvalgte, omorganisering og konsern

De tillitsvalgte på arbeidsplassene er forbundets ansikt utad. De spiller en nøkkelrolle for å ivareta medlemmenes rettigheter på arbeidsplassen, og de er bindeleddet mellom lokale klubber og forbundet.

Forbundet skal anerkjenne og ta vare på alle tillitsvalgte og det er viktig at de vet at forbundet setter pris på arbeidet de gjør. Forbundet må være bevisst sitt ansvar ovenfor de tillitsvalgte, og ta vare på de som opplever ubehagelige hendelser i sitt virke på arbeidsplassen, eller i kontakt med egen organisasjon.

De tillitsvalgte bør avspeile sammensetningen av medlemmer med hensyn til kjønn og mangfold, og de må ha tilstrekkelig kompetanse for å kunne ivareta medlemmenes interesser når det gjelder lov og avtaleverk. Spesielt viktig er det at tillitsvalgte får god opplæring i Hovedavtalen. Forbundet vil arbeide for at Hovedavtalen styrkes med tanke på de tillitsvalgtes rettigheter.

Forbundet skal bygge opp og støtte tillitsvalgte i bedrifter med tariffavtale og bidra til at det opprettes klubber og tillitsvalgtsutvalg i bedrifter hvor det mangler. Det skal etableres samarbeidsavtaler mellom tillitsvalgte og bedriften. Tillitsvalgtsforum er møteplasser for tillitsvalgte der erfarings-

utveksling og bygging av nye tillitsvalgte er et viktig fokus. Forbundet skal videreføre satsningen på tillitsvalgsforum.

At LO er organisert i forskjellige forbund må ikke være et hinder for å kunne ivareta medlemmenes interesser. I konsern med flere tariffavtaler og forbund kan det være vanskelig å møte arbeidsgiveren med en stemme. Det svekker arbeidstakernes innflytelse. Forbundet skal tilstrebe samarbeid på tvers av forbund innad i LO på arbeidsplasser der dette kan styrke oss.

Konserntillitsvalgte jobber ofte på tvers av forbundets avdelinger. Deres bedrifter har en struktur som ikke er tilpasset forbundets, noe som betyr at de må forholde seg til mange avdelingskontor og personer. Dette er en særlig utfordring som trenger egen oppfølging av forbundet i fremtiden.

Internasjonalt konsernfaglig samarbeid må styrkes og utvikles slik at de tillitsvalgte er i stand til å takle de stadige omorganiseringene i bedriften og de internasjonale konsernfaglige utfordringene.

Ungdomsarbeid

Forbundets utfordring er å nå nye ungdomsgrupper, spesielt elever og lærlinger.

Ungdomsarbeidet er et viktig satsningsområde. For å sikre at forbundet blir en synlig og naturlig del av unge arbeidstakers hverdag, er det viktig at forbundet engasjerer seg i saker som oppleves som viktige for våre unge medlemmer.

Unge medlemmer må være representert der avgjørelser tas, med tanke på medbestemmelse og kompetanseheving. Det er viktig at ungdommen er representert i avdelingsstyrene også som selvstendige representanter. Det vil bidra til et slagkraftig forbund med stor medlemsmasse og dyktige tillitsvalgte.

Det skal være fokus på å komme inn på skoler for å snakke om organisasjonen. En av de viktigste landsdekkende mulighetene vi har, er karrieredager og yrkes-/utdanningsmesser for videregående utdanning.

For å få engasjement må vi sørge for å skape interesse, gi kunnskap og innflytelse. Det skal satses på kurs for unge både lokalt og sentralt. Forbundet vil jobbe for at det gjennomføres en ungdomskonferanse annet hvert år.

Konferansen skal være en arena for utvikling og påbygging av kunnskap samt sørge for at ungdommen evner å delta aktivt i forbundets virke.

Unge tillitsvalgte skal motiveres til å ta forbundets grunnskolering. Avdelingene må ta ansvar for at det blir valgt ungdomstillitsvalgte, og for at aktiviteten rundt ungdomsarbeidet blir fulgt opp. Det sentrale ungdomsutvalget skal være med og koordinere, støtte opp og bidra ved ulike ungdomsaktiviteter.

Samfunn og arbeidsliv

Vi vil ha en regjering som er basert på demokratiske og sosialistiske verdier. Dette er en forutsetning for et godt faglig-politisk samarbeid.

Den norske modellen med trepartssamarbeid har gitt oss et trygt arbeidsliv med gode betingelser både for arbeidstakere og arbeidsgivere. Partssamarbeidet har gitt fellesskapet en fordeling av godene som har sikret velferdsordninger som har som mål å bidra til et samfunn med små forskjeller.

Forbundet skal arbeide for å styrke og videreføre den norske modellen.

Offentlige monopolinstitusjoner som har vært bygd på samfunnsmessige prinsipper, blir erstattet av private selskaper som skal skape størst mulig avkastning for eieren. Norsk Arbeidsmandsforbund mener at offentlige samfunnsoppgaver ivaretas best av en sterk offentlig sektor. Forbundet vil ha nasjonalt eierskap av fellesskapets interesser.

Velferdsstatens ordninger utfordres når politiske krefter ønsker å redusere offentlig styring og ansvar. Viktige fellesskapsløsninger bygges ned og overlates til markeds-kreftene. Svart økonomi er utbredt, og enorme inntekter unndras beskatning hvert år. Økt kontroll skal brukes for å begrense svart arbeid. Forbundet skal påvirke partipolitisk slik at tilsynsmyndigheter blir sterkere og blir gjort i stand til å utføre flere kontroller. En godt fungerende velferdsstat er garantisten for likeverdige ytelser og tilbud for alle i hele landet. Finansieringen forutsetter et solidarisk skattesystem og nasjonal kontroll med finansmarkedet og bedriftenes rammevilkår.

Det må føres en utbyttepolitikk som gir de statseide selskapene forutsigbare muligheter til god industriell utvikling gjennom oppbygging av egenkapital og investeringer. Utbytte skal ikke være et verktøy for å få statsbudsjettet i balanse.

Arbeidslivet preges av at eierinteressene er opptatt av kortsiktig avkastning og utbytte. Tariffavtaler og sosialt

sikkerhetsnett undergraves. Stadig mer arbeid utføres av innleid arbeidskraft fra bemannings- og vikarbyråer uten tariffavtale, stillingsvern og sosiale rettigheter. En stadig mindre prosentandel av overskuddet går til lønn til fordel for økt utbytte.

Vi skal bekjempe alle former for arbeidslivskriminalitet og sosial dumping og arbeide for at offentlig og privat virksomhet bruker firmaer med ordnede lønns- og avtalevilkår.

Forbundet skal arbeide for at ordninger med arbeidsavklaringspenger og praksis i bedrifter der NAV bidrar, ikke kan kunne utnyttes av arbeidsgivere som ønsker billig arbeidskraft.

Forbundet krever at offentlige innkjøpere skal stille krav om at hoved-bedrifter som tildeles kontrakter skal ha maksimum to underleverandører.

Minst 50% av arbeidstakerne som utfører timeverk i kontraktene skal være faste ansatte i hovedbedriften.

Minst 50% av arbeidstakerne i produksjonslinjen skal være fagarbeider og minst 7% av timeverkene som utføres skal være utført av læringer – evt. voksenkandidater eller praksiskandidater. Prosentfordelingen av arbeidstakere gjelder også for eventuelle underleverandører

Forbundet skal kjempe for arbeidstakerrettigheter, et seriøst arbeidsliv, en sterk og god velferdsstat og en aktiv samferdsels- og næringspolitikk. Forbundet vil jobbe for forbedring og mot rasering av velferdsordninger.

Forbundet krever at offentlige etater etterlever landsomfattende tariffavtaler og ILO-konvensjonens bestemmelser om ordnede lønns- og arbeidsvilkår hos leverandører ved anskaffelse og ved kjøp av varer og tjenester.

Det skal stilles krav til at arbeidstakerne har riktig kompetanse og at bedriften tilrettelegger for HMS på en forbilledlig måte med arbeidsmiljøloven som minimumskrav.

Arbeidsmiljøloven er i stadig endring. Forbundet skal jobbe for å sikre og forbedre arbeidstakernes rettigheter i Arbeidsmiljøloven via et godt faglig-politisk samarbeid.

Forbundet må arbeide partipolitisk slik at EU-direktiver som påvirker arbeidslivet negativt ikke blir innført.

Bolig og boligpolitikk

Prisene på boligmarkedet særlig i byområdene er i dag høye. I tillegg er egenkapitalkravet hevet til 15 prosent.

Dette medfører at mange ikke har råd til egen bolig, men må leie dyrt. De betaler leie som kunne blitt brukt til å betjene lån i stedet. Forbundet vil jobbe for et boligmarked som ikke gir rom for spekulasjon, både ved kjøp og utleie. Egenkapitalkravet holdes på et realistisk nivå.

Samlet sett har det ført til at mange er stengt ute fra det ordinære boligmarkedet. Økonomisk støtte fra foreldre er ofte en forutsetning for at ungdom skal få egen bolig. Slik det har utviklet seg, har det å eie og det å leie blitt uforholdsmessig dyrt og vanskelig – i mange tilfeller umulig.

Dette rammer i stor grad enslige, eneforsørgere, familier med lav inntekt og ungdom. Forbundet må bruke sin påvirkningskraft slik at det blir bygget boliger med fornuftig standard for både eie og utleie, og jobbe for prosjekt «leie for eie». Et virkemiddel må være en aktiv husbank som kan gi muligheter både for den enkelte, kommuner og borettslag.

Husbanken skal finansiere boliger for unge og personer med lav inntekt. Husbanken må tilføres mer midler som prioriteres til bygging av boliger for ungdom i utdannings- og etableringsfasen.

Mangfold, likeverd og likestilling

Mangfold og likeverd er nødvendig for å skape et samfunn med plass til alle, uavhengig av kulturell bakgrunn, funksjonsevne og arbeidsevne.

Forbundet skal motarbeide alle former for negativ forskjellsbehandling av mennesker uavhengig av bakgrunn, klasse, utdanning, kjønn, alder, etnisitet, nasjonalitet, religion, seksuell legning eller funksjonsevne. Fagbevegelsen må samarbeide med aktuelle organisasjoner for å få oppmerksomhet og størst mulig gjennomslagskraft.

Norsk Arbeidsmandsforbund skal rekruttere flere tillitsvalgte med minoritetsbakgrunn. Mangfoldet i medlemsmassen må gjenspeiles bedre i organisasjonen. Forbundet må legge til rette for kurs hvor medlemmene får kunnskap, og forståelse for likestillingsarbeid.

Internasjonalt arbeid

Internasjonalt samarbeid og internasjonal utvikling har bidratt til velstandsutviklingen i den industrialiserte verden. Det er en stor utfordring å sikre at også utviklingslandene får ta del i denne positive utviklingen. Det kan man bidra til ved å styrke internasjonal solidaritet gjennom mer rettferdig fordeling, fellesskapsløsninger og overnasjonale beslutninger.

Gjennom internasjonale faglige organisasjoner må vi støtte initiativer og aksjoner som fremmer praktisk solidaritetsarbeid, og motarbeide rasisme og fremmedfrykt.

Fagbevegelsen må arbeide for etiske og rettferdige internasjonale handelsregler, og for at sosiale minstestandarder og miljøklausuler blir inkludert i internasjonale handelsavtaler.

Forbundet må opprettholde og styrke deltakelsen i de faglige internasjonale sammenslutningene vi er tilsluttet, og støtte arbeidstakere verden over i arbeidet for grunnleggende faglige og demokratiske rettigheter og for fred og nedrustning.

Forbundet skal aktivt motarbeide sosial dumping, barne- og slavearbeid, menneskehandel og seksuell utnyttelse av barn, kvinner og menn.

Forbundet vil bidra til kjennskap og praktisering av ILO-konvensjonene gjennom å være en aktiv pådriver for at flest mulig land tiltrer dem. Forbundet er aktivt involvert i følgende internasjonale organisasjoner:

BWI	Building and Wood Workers International
IndustriALL	Global Union
PSI	Public Services International
SUN	Service- og Tjenestebransjens Union i Norden
UNI	Union Network International

Kompetanse

Kravet til kompetanse hos ansatte endres når teknologien endrer eller overtar arbeidsoppgaver. Mange bedrifter mangler vilje til å utvikle kompetansen til egne ansatte. Det øker bruken av innleid arbeidskraft. Bedriftene må sørge for planmessig og situasjonstilpasset kompetanseutvikling slik at de skaper trygge og attraktive arbeidsplasser.

Realkompetanse må sammen med utdanning, praktisk erfaring og personlige egenskaper anerkjennes og vektlegges ved ansettelse. Eldre arbeidstakers kunnskap skal brukes aktivt på arbeidsplassen, slik at utstøting av seniorer minsker. Bedriftene må lage dokumentasjonsordninger for realkompetanse i bedriften.

God språkopplæring er en viktig faktor for å lykkes med integrering av innvandrere. Fagbevegelsen og arbeidsgiver må sammen arbeide for at det tilbys språkopplæring til alle arbeidstakere som trenger det. Kursene må inneholde samfunnslære og lære om arbeidslivets plikter og rettigheter.

Arbeidsmandsforbundet må fortsatt arbeide for rett til yrkesopplæring for alle grupper innenfor forbundets organisasjonsområde. Yrkesutøvere med fagbrev skal anerkjennes og lønnes som fagarbeidere.

Utdanning

Vår viktigste konkurransekraft er høyt utdanningsnivå, kompetente arbeidstakere, mulighet til teknologiintensiv produksjon, pålitelige leveranser og et gjennomorganisert arbeidsliv.

Enhetsskolen er garantisten for likeverdig utdanning. Det er urovekkende at mange faller fra i utdanningsløpet. Innenfor yrkesfagene må programfag og fellesfag yrkesrettes i større grad slik at elevene ser sammenhengen. Utdanningen må tilpasses de som har lese- og skrivevansker eller sliter med manglende tallforståelse. Alle skal ha lik mulighet til å gjennomføre utdanningsløpet.

Forbundet vil fortsette arbeidet med å få nye fag inn under lov om fagopplæring og bevisstgjøre bedriftene om nytten av å ha faglærte arbeidere. Mange unge har liten kunnskap om arbeidslivets spilleregler, trepartssamarbeidet og fagbevegelsens rolle og betydning for dagens velferdssamfunn. Dette må inn i læreplanene på ungdomsskolen og videregående opplæring.

Fagbevegelsens overordnede mål er et samfunn med arbeid for alle.

Det er viktig å sørge for at elever som velger yrkesfag, får en reell mulighet til å fullføre utdanningsløpet gjennom læreplasser. Det må stilles strengere krav til kvaliteten på utdanningen og opplæringstiden i bedriften, slik at de dekker nåtidens og framtidens behov.

Forbundet vil arbeide for å heve statusen på yrkesfag og fagskole. Det oppleves i dag at arbeidsgivere foretrekker nyutdannede fra høgskole og universitet fremfor personer med fagbrev, fagskole og erfaring. Fagbrev bør gi tilleggs-poeng ved søking til opptak for høyere utdanning, slik at fagarbeidere ikke stiller svakest hvis de skulle ønske å søke på dette.

Forbundet vil arbeide for at det utbetales full lønnsdekning for alle kurs og skoleringsmoduler i Norsk Arbeidsmandsforbunds, LOs og AOFs regi. Det må inkludere feriepenger og pensjonsopptjening.

Fordeling av kursutgifter skal tas med i fremtidige tariffoppgjør.

Forbundet vil arbeide for at lærlinger får samme rett til studiebevis og økonomiske ordninger som andre elever og studenter. Ungdomsgarantien må styrkes slik at den sikrer unge utdanning eller kompetansegivende opplæring. Det må også inkludere arbeidsmarkedstiltak tidligst mulig.

Rettferdig pensjon for arbeidsfolk

Arbeidsfolk skal behandles med verdighet, også etter oppnådd pensjonsalder. Pensjon er utsatt lønn og det er derfor selvsagt at arbeidstakere skal ha innflytelse når det kommer til forvaltningen av sine egne pensjonsordninger. I dagens innskuddsordning må minimum to prosent av lønnen settes i pensjonsfond, men bedriften kan velge en bedre ordning og de ansatte kan bidra med egen sparing innen visse grenser. Det lovpålagte innskuddet på minimum 2 prosent, er for lavt, og det rammer særlig arbeidsfolk i lavlønnsyrker. Det er heller ikke rimelig at hardt arbeidende mennesker skal være nødt til å basere seg på egen sparing for å kunne ha en god levestandard etter et aktivt arbeidsliv.

Med dagens pensjonssystem får man ikke uttelling for den første delen av inntekten, noe som også rammer lavlønnsyrker og deltidsarbeidende hardt. For å unngå et diskriminerende pensjonssystem må opptjening av pensjon regnes fra første krone. For å sikre et nøytralt og rettferdig pensjonssystem må det etableres brede ordninger som jevner ut forskjeller mellom yrker, kjønn og bedriftene, og det må lages felles systemer for opptjening av rettigheter.

En framtidig samordnet tariff-festing i private tjenestepensjonsordninger vil kunne sikre de ansattes rettigheter og medbestemmelse, samt redusere risikoen for at arbeidsgivere

kutter i pensjonen for å spare penger. Dette vil kunne bidra til at offentlige anbudprosesser og konkurranseutsetting blir preget av mer redelighet, og at lave priser ikke blir avgjørende i anbudsrunder på grunn av dårlige pensjonsordninger hos de ansatte.

En samordnet tariffesting av pensjonsordninger vil også kunne forenkle jobbskifte for den enkelte mellom virksomheter, uten å risikere tap av opptjening, samt redusere administrative kostnader for bedriftene. Samtidig må forbundet arbeide for at forskjellene mellom pensjoner i offentlig og privat sektor utjevnes.

Næringspolitikk

Et sterkt og moderne næringsliv er en forutsetning for sysselsetting og verdiskaping. Næringsstrukturen kjennetegnes av for lite videreforedling av norske ressurser og råvarer. Det må i større grad satses på videreforedling.

Det må avsettes midler til forskning, nyskaping, produktutvikling og virksomhetsetablering. Utviklingen av ny miljøteknologi må styrkes og tas i bruk. Forbundet vil arbeide for at landets mineralressurser kartlegges, og arbeide for å gjeninnføre offentlige ordninger som får opp leteaktiviteten etter mineralressurser på land og til havs.

Det er viktig å sikre et balansert, variert og langsiktig eierskap i næringslivet. Forutsigbarhet står sentralt for langsiktige og konkurransedyktige rammevilkår. Dette er også en forutsetning for utøvelse av god distriktspolitik. Staten må bidra, også gjennom offentlig eierskap.

Forbundet skal jobbe for å videreutvikle bransjesamarbeid i de bransjene vi har tariffavtaler i, og gjennom partssamarbeid legge til rette for god og sunn utvikling av bransjene.

Bergindustrien er en viktig distriktsnæring. Forekomstene og bedriftene er spredt over hele Norge og skaper grunnlag for bosetting og sysselsetting i distriktene. Næringen er under press. Utvinningsrettighetene til råstoffene må i hovedsak sikres gjennom statlig norsk eierskap. Forbundet vil arbeide for at utvinning og drift i mineralnæringen følger dagens nasjonale planer og at helhetsspektivet ivaretas gjennom fokus på samfunn, økonomi og miljø.

Det må etableres et norsk ressurscenter for prospektering med midler fra blant annet Innovasjon Norge. Senteret bør opprettes i tilknytning til utdanningsinstitusjoner innenfor bergindustrien.

Næringspolitikk handler ikke bare om industriarbeidsplasser. Privat tjenesteytende sektor er blitt en stor og viktig del av

forbundets organisasjonsområde og for LO som helhet. I denne sektoren er det ikke samme tradisjon for fagorganisering som i industrien og det offentlige.

Her er bransjene sårbare for useriøse arbeidsgivere som tilbyr dårlige arbeidsforhold og utnytter arbeidsfolk på ulike måter. På den måten er de med på å skape dårlig omdømme for næringen. Sektoren er en viktig del av norsk næringsliv, og fagbevegelsen må derfor bidra til at arbeidsplassene her er gode, trygge og med anstendige lønns- og arbeidsvilkår.

En god og landsdekkende næringspolitikk er avhengig av et velfungerende og godt utbygd samferdselsnett. Her ligger det mange uløste oppgaver innenfor både jernbane, vei, farleder og luftfart.

Norge må ha en sterk offentlig sektor med etater som kan brukes som korrektiv overfor frie markedskrefter.

Forbundet vil være en pådriver for å bygge ut og modernisere linjenett og kraftanlegg samt videreføre naturgass til flere deler av landet.

Samferdsel

God infrastruktur er en viktig forutsetning for framtidig verdiskaping, sysselsetting, bosetting og god næringsutvikling både i distriktene og i sentrale deler av landet. Nasjonal transportplan legger viktige føringer for utbygging og vedlikehold av samfunnets infrastruktur.

Forbundet skal fronte en kraftig satsing på samferdsel i hele landet.

Etterslepet i vedlikehold på vei og bane må reduseres. Særlig viktig er oppgraderingen av stamveinettet. Europaveier, riksveier og fylkesveier skal eies og driftes av det offentlige. Det skal satses på lade- og miljøstasjoner langs veinettet. Det skal jobbes for at det opprettes tilstrekkelig med rasteplasser for langtransport med tilhørende toalett og dusjmuligheter.

Næringsutvikling og samfunnsutbygging i områder som er kritiske er viktig for Norge både med hensyn til interkontinental godstransport, suverenitetshevdelse og utnyttelse av naturressurser må prioriteres.

Det er viktig å styrke satsingen på bedre veinett, jernbane, farleder, havner og luftfart. Gode finansieringsformer, økt sikkerhet og satsing på miljøvennlig infrastruktur er noen av forutsetningene for et bedre miljø, økt næringsutvikling og

økt sysselsetting. Nordland, Troms og Finnmark må tilknyttes det nordiske jernbanenettet.

Det må satses på transportsystemer som ivaretar miljøet. Overføring av godstransport fra vei til sjø og jernbane vil avlaste veinettet og gi en betydelig miljøgevinst.

Forbundet må arbeide for elektrifisering av gjenstående banestrekninger og følge opp LOs kongressvedtak om ulike prosjekter. Det gjelder blant annet gass- og hybriddrift, som er et godt alternativ til fossilt brennstoff på landets ferger.

Sjøsikkerhetstjenesten, slepebåttjenesten og oljevernberedskapen langs kysten må styrkes. Det skal arbeides for havner med god tilknytning til bane og vei. Gebyrer og avgifter må reduseres for å få sikre anløp.

Det må øremerkes midler til flom og rassikring. Trafikksikkerhetsarbeidet må styrkes.

Forbundet skal arbeide for at samferdselsprosjekter på sikt skal bli offentlig fullfinansiert.

Arbeidstid

Normalarbeidsdagen er under stadig angrep, og skillet mellom arbeid og fritid blir mer og mer uklart. Begreper som fleksibilitet og tilgjengelighet brukes av sterke aktører som ønsker størst mulig styringsrett over arbeidstakerne som ressurs.

Forbundet skal arbeide for at det offentlige, i sine virksomheter, er en pådriver for å minske presset på normalarbeidsdagen og arbeid på ugunstige tider av døgnet.

Skillet mellom arbeidstid og fritid skal være klart definert. Kampen om fritida er kampen for et fullverdig arbeidsliv. Forbundet vil jobbe for at søndag fortsatt er en fridag.

Forbundet ser en stadig økning i arbeid som utføres til tider på døgnet som tidligere var definert som fritid. Skiftarbeid, delte skift, gjennomsnittsberegning av arbeidstid og kvelds- og nattarbeid brukes som verktøy for effektivisering.

Forbundet skal motarbeide negative endringer i tariffavtaler og arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid, sett fra et arbeidstakerperspektiv. Vi må videre arbeide for en innskjerping i arbeidstids- og innarbeidingsordninger som i større grad gjør det mulig å kombinere det å arbeide med å delta i samfunns- og familieliv.

Arbeidsmiljøloven kapittel 10 omhandler arbeidstid. Dette er et krevende område der arbeidstakere og de tillitsvalgte blir satt under press fra arbeidsgiveren. Arbeidstakerens helse skal ivaretas der arbeidstids- og innarbeidingsordninger fører til lange arbeidsdager eller nattarbeid. Forbundet skal jobbe for at arbeid som hovedsakelig foregår om natten skal sidestilles med helkontinuerlig skiftarbeid.

Forbundet vil jobbe for et mer oversiktlig system av innarbeidingsordninger og hyppigere kontroller i tett samarbeid med offentlige myndigheter.

Forbundet skal jobbe for at de som har belastende skiftarbeidsordninger kan ta ut tidligere pensjon.

Det skal fremdeles være anledning for tillitsvalgte å avtale arbeidstids- og innarbeidingsordninger lokalt. Ordninger som medfører sammenhengende arbeid i mer enn en 7 dagers periode og som fører til overnatting borte fra hjemmet, skal fremdeles godkjennes av forbundet eller LO.

Fast ansettelse skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Bruken av midlertidig ansettelser er med på å forringe arbeidsmiljøet. Midlertidighet fører til usikkerhet rundt egen livssituasjon og manglende tilhørighet til arbeidsplassen.

Retten til heltidsstilling skal lovfestes for å unngå utstrakt bruk av deltid. Forbundet skal jobbe for at transport/flytt fra en lokasjon til en annen i løpet av en arbeidsdag skal avlønnes som arbeidstid.

Opparbeidede rettigheter settes under press hver dag overfor de tillitsvalgte og det må jobbes på et politisk plan framover for å ivareta de rettighetene vi har.

Ytre miljø – klima og miljøendring

Norsk Arbeidsmandsforbund skal arbeide for at myndighetene legger til rette for et sunt og levedyktig næringsliv som stimulerer til et godt arbeidsmiljø til beste for virksomheten og de ansatte.

Norge må ligge i fremste rekke når det gjelder å få utviklet teknologi til CO2-fangst. Staten må bidra ytterligere i dette forskningsarbeidet.

Modernisering og oppgradering av eldre kraftanlegg og linjnett vil gi store gevinster til både miljø, forbrukere og eiere. I dag blir det i altfor stor grad sløst med våre vann- og strømrressurser, herunder i forbindelse med utvinning av kryptovaluta. Det tidligere toprissystemet med fastforbruk og overforbruk på strøm burde derfor bli vurdert på nytt.

Utbygging av linjenettet skal være et offentlig ansvar.

Utfordringene med forsøpling øker. Flere forbrenningsanlegg må bygges, disse skal utnyttes til fjernvarme. Panteordningen må videreutvikles til å omfatte flere produkter.

Kampen mot klimaendringer er også en kamp mot fattigdom og for solidaritet. Klimaendringer gir store utfordringer. Dette krever både nasjonale og internasjonale tiltak. Vi vil arbeide for et bærekraftig samfunn der velstand ikke utvikles på bekostning av kommende generasjoner. Vi bør i mye større grad gjenvinne elektronisk og elektrisk avfall (EE-avfall) innenfor landets grenser, i stedet for å frakte det ut av landet.

Det skal legges opp til tilskuddsordninger som øker satsingen på miljøvennlig energiproduksjon og reduksjon av forurensende utslipp. Vi må fremme bruken av fornybare og besparende energikilder. Norge skal satse på å videreutvikle fornybar energi ved hjelp av ny teknologi. Her ligger det muligheter for mange arbeidsplasser i framtida. Kraftproduksjonen må fortsette, med fokus på fornybar energi. I en sårbar og unik natur kreves god planlegging hvor det bygges.

Norge må bidra teknologisk og økonomisk til internasjonale klimaforbedringer.

Arbeidsmiljø

Arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet skal ha høy prioritet. Arbeidsmiljøtiltak skal ikke betraktes som ensidige økonomiske belastninger og konkurransehemmende for bedriftene.

Omkostningene ved et dårlig arbeidsmiljø er et samfunnsansvar. Deltagelse i arbeidslivet pålegger arbeidsgiverne og arbeidstakerne et felles ansvar for HMS-arbeidet. Norsk må være det primære arbeidsspråket, også av hensyn til HMS. Arbeidsmiljøet skal være fullt forsvarlig for alle og bygge på gjensidig tillit og respekt. Organisering og fordeling av arbeidet må ivareta behovet alle har for helsefremmende, varierte arbeidsoppgaver og egenkontroll i arbeidssituasjonen. Ansatte i forskjellige livsfaser skal inkluderes i arbeidslivet.

En arbeidsplass er avhengig av en velfungerende verne-tjeneste. Verneombudet ivaretar interessene i et HMS-perspektiv for alle på en arbeidsplass. Det er viktig at verneombudet settes i stand til å utføre oppgavene sine gjennom tilfredsstillende opplæring, inkludering og ikke minst tilstrekkelig avsatt tid. Opplæringen bør være ut fra fagbevegelses mål og prinsipper.

Lovgivning innenfor HMS området er i stadig utvikling og endring. Arbeidsmiljøloven er «Arbeidslivets Grunnlov» og er en vernelov for arbeidstakerne. Forringes lovverket innenfor HMS-området vil dette få negative konsekvenser for arbeidstakerne og deres arbeidsmiljø. Arbeidsmiljøloven må styrkes gjennom faglig-politisk arbeid.

Tariffpolitisk arbeid

Bedring av lønns- og arbeidsvilkår og arbeidstakeres verdighet er en bærebjelke i forbundets arbeid.

Kvinner er sterkt underrepresentert i ledende stillinger. De økende inntektsforskjellene i samfunnet og bedriftene rokker ved viktige likhetsprinsipper. Lik lønn for likt arbeid er en selvfølge. Forbundet skal arbeide for at lønnsnivået og overenskomstene i lavlønnsyrker blir sidestilt med gjennomsnittet i industrien, og at overenskomster innenfor små områder også omfatter gode ubekvemstillegg. Forbundet vil jobbe for å få allmenngjort flere tariffavtaler.

Markedskreftene og forbrukersamfunnet driver fram krav om mer tilgjengelige servicetjenester. Arbeidsgiversiden krever mer fleksible arbeidstids- og innarbeidingsordninger og presser på for å flytte både lønns- og arbeidstidsspørsmål fra kollektive til individuelle avtaler.

Intensjonen bak ny pensjonsreform er å få flere til å stå lenger i arbeid. De som taper på reformen er de med lav lønn og de som jobber deltid eller har belastende yrker. Kampen for en verdig avslutning på arbeidslivet vil derfor fortsatt være et krav ved framtidige lønnsoppgjør.

Tariff-shopping er et økende problem og en kommende fagforeningskrise. Som et virkemiddel mot dette må forbundet videreutvikle omfangsbestemmelsene i overenskomstene slik at de motvirker de kreative løsningene fra arbeidsgiversiden. En stadig endring i arbeidsområder, hvor ansatte blir fratatt sine opprinnelige arbeidstitler og da plutselig står utenfor sitt opprinnelige tariffområde, gjør at en blir sårbar i forhold til overenskomstenes styrke. Forbundet må i periodene mellom tariffoppgjørene arbeide for tekstlige tilpasninger som må inn i overenskomstene for å unngå at bedriftene kan benytte avtaler med dårligere vilkår for våre medlemmer.

I framtidige lønnsoppgjør må det legges vekt på klare omfangsbestemmelser i overenskomstene. Arbeidets art må være avgjørende når man inngår tariffavtale.

Det må jobbes for at arbeidsmiljølovens regler for virksomhetsoverdragelse styrkes slik at de også omfatter serviceyrkene og andre som i dag faller utenfor regelverket.

Det må også tas med regler for overføring av opptjente ytelser som feriepenger og lignende. Dette sikrer forutsigbarhet i arbeidsforholdet.

Det er viktig at lønnsbetingelser gjelder for både organiserte og uorganiserte. På den måten unngår man å legge opp til konkurransevridning og fordeler for uorganiserte bedrifter i anbudsutsatte bransjer. Forbundet vil jobbe for at medlemmene får bedre velferdsgoder enn de uorganiserte, blant annet ved at LO–NHO-ordningene bare skal gjelde for medlemmer.

Det skal innføres full fradragsrett for fagforeningskontingent samt større skattefradrag/bunnfradrag for arbeidsreiser/pendling. Forbundet må jobbe politisk for å få fjernet de nye usosiale skattene som dagens regjering har kommet med på diett- og kilometergodtgjørelse, samt heve kilometersatsene for bruk av privat bil.

Reglene rundt konkurser må strammes kraftig inn.

Arbeidstakernes rettigheter må bedres ved konkurser.

Besøksadresse

Norsk Arbeidsmandsforbund
Grubbegata 6, 0179 OSLO
Telefon:+ 47 22 40 10 60

arbeidsmandsforbundet.no

Postadresse

Norsk Arbeidsmandsforbund
Postboks 8704, Youngstorget
0028 OSLO

E-post: norsk@arbmand.no